

Kohti oikeaa opiskelupaikkaa -työkirja

Kohti oikeaa opiskelupaikkaa -työkirja

ISBN 978-952-5788-18-1

LIVE

Kiipula

JEDU

SPESIA

AITOON
KOULUTUSKESKUS

optima

SUOMEN
DIAKONIA
OPISTO

AMMATTIOPISTO
LUOVI

SAVON
KOULUTUSKUNTAYHTYMÄ

Tämän työkirjan interaktiiviset ominaisuudet toimivat parhaiten Adobe Acrobat Reader -sovelluksen avulla. Voit ladata sen tietokoneelle osoitteessa adobe.fi tai mobiililaitteen sovelluskaupasta.

Sisällys

1 Johdanto	4
2 Minä ja tulevaisuus	7
• Harrastukset	8
• Vahvuudet	9
• Omat haaveet ja unelmat	12
• Minä oppijana	13
• Minulla on oikeus saada tukea	16
• Kaikki oppiminen kannattaa	16
• TET-jaksot	17

3 Mitä peruskoulun jälkeen?	18
• Tutustu mahdollisuuksiin	19
• Tiedonhakua ja ohjausta	20
• Jatko-opinnot, sun juttu!	30
• Erilaiset opintopolut - samat mahdollisuudet	31
4 Tukea ja ohjausta opiskeluun	32
• Vaativan erityisen tuen koulutuksia järjestävät oppilaitokset	33
• Yksilöllinen opintopolku	34
• Minkälaista tukea ja ohjausta voit saada opiskeluun?	37
• Opintojen rahoitus	40
• Asuminen ja vapaa-aika	42
5 Minkälaisilla valmiuksilla opiskelemaan perustutkintoa?	46
• Mitkä asiat helpottavat ammatillisen perustutkinnon opiskelua?	48
• Opiskeluun tarvittavia valmiuksia	48
• Mitä tarkoittaa täsmätyökykyinen?	56
6 Vinkkejä ohjaajalle	58
7 Mitä tää sana tarkoittaa eli sanaselitykset	61
Liite: Totta vai tarua?	65

1

Johdanto

Moi sinä nuori,

edessäsi on nyt työkirja. Hieno, eikö vain? Kirja on tarkoitettu sinulle työvälineeksi, kun alat miettiä yläkoulun aikana eri jatkokoulutuksia. Sen avulla tutustut itseesi, löydät kiinnostuksen kohteita sekä vahvuuksia.

Kirjan sivuilla seikkailee erilaisia hahmoja. Ne helpottavat lukemaasi ja voit nimetä hahmot. Yksi hahmoista voi olla sinä.

Työkirjassa on tehtäviä. Voit tehdä niitä yksin ja yhdessä.

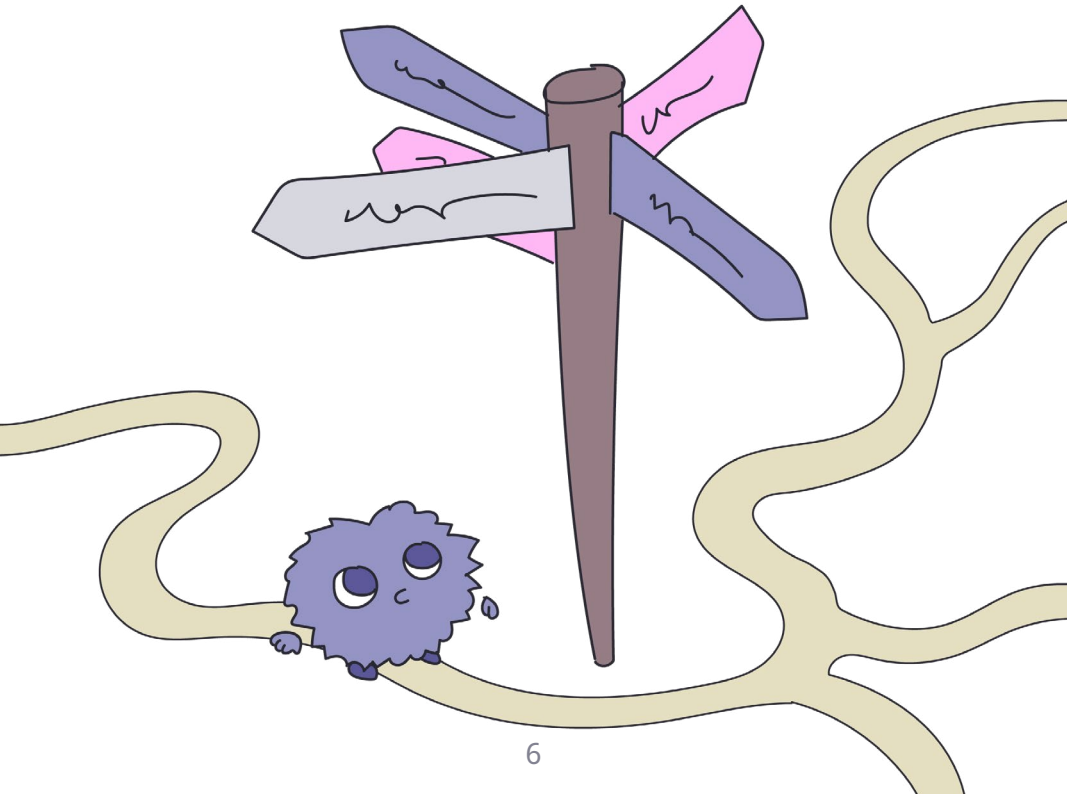
Kirja kulkee mukana koko yläkoulun ajan. Voit aina palata kirjassa taaksepäin, jos jokin asia unohtuu tai haluat miettiä jotain uudestaan.

Kun siirryt jatko-opintoihin, ota kirja sinne mukaan. Tulevassa oppilaitoksessa ollaan kiinnostuneita vastauksistasi ja ajatuksistasi.

Muistathan näyttää kirjaa kotona, sillä siitä löytyy teille kaikille yhteisiä keskustelun aiheita.

Erilaisia koulutuksia on paljon, joten käy rohkeasti tutustumassa oppilaitoksiin jo 7.- ja 8. -luokalla. Tällöin näet enemmän ennen yhteishakua. Tutustumispäiviä järjestetään niin etänä kuin paikan päällä.

Tästä on hyvä jatkaa kohti tulevaisuutta ja hyvää elämää.

2

**Minä ja
tulevaisuus**

Tiedätkö, mitkä ovat sinun vahvuuksiasi ja millainen olet oppijana? Jokaisella meistä on erilaisia tuen tarpeita. Lähde mielenkiintoiselle matkalle selvittämään niitä.

Harrastukset

Harrastukset tukevat kehon ja mielen hyvinvointia. Harrastusten avulla kehityt, opit uusia taitoja sekä löydät kavereita.

Pohdi näitä asioita:

- Kiinnostaako sinua liikunta, kulttuuri tai kädentaidot?
- Mitä muuta vapaa-ajalla voi tehdä?
- Harrastatko mieluummin yksin vai muiden kanssa?

Muista myös levätä. Kun lepää, jaksat paremmin.

Tehtävä 1.

Mitä harrastuksia sinä haluaisit kokeilla?
Kirjoita tai piirrä.

Vahvuudet

Vahvuus tarkoittaa asiaa, missä sinä olet hyvä. Kaikilla ihmisillä on vahvuuksia. Ne voivat olla ominaisuuksia, kykyjä ja taitoja. Voit olla esimerkiksi luova, jolloin sinulla on paljon ideoita. Tai ehkä olet sinnikäs ja teet tehtävät loppuun saakka, vaikka asiaa pitää harjoitella monta kertaa.

Vahvuuksien avulla opit tuntemaan itseäsi. Niiden avulla voit löytää uusia harrastuksia ja voit käyttää niitä erilaisissa tehtävissä.

Opiskelujen aikana löydät itsestäsi uusia vahvuuksia. Opit käyttämään niitä koulussa, vapaa-ajalla ja työssä. Eri paikoissa voi olla eri vahvuudet.

Mikä on sinun vahvuutesi?

Emmä tiiä. Ei mulla oo mitään..

Kaikilla meillä on vahvuuksia. Mietitäänpäs yhdessä...

Tehtävä 1.

Alla olevassa taulukossa on erilaisia vahvuuksia. Etsi ja rastita **omat vahvuudet**. Kirjoita myös vahvuuksiasi tyhjiin ruutuihin. Pyydä kaveria, opettajaa tai vanhempaa kertomaan vahvuuksistasi.

Olen luova

Osaan harkita

Olen sinnikäs

Osaan asettaa tavoitteita

Olen huumorintajuinen

Olen ystävällinen

Olen rehellinen

Iloitsen uuden oppimisesta

Olen rohkea

Osaan ajatella asioita monesta suunnasta

Osaan hallita tunteitani

Innostun helposti

Minulla on hyvät sosiaaliset taidot

Olen hyvä kaveri

Olen vaatimaton

Olen reilu

Osaan arvioida itseäni

Olen sisukas

Osaan työskennellä ryhmässä

Olen kiitollinen

Osaan ilmaista mielipiteeni

Olen utelias

Tehtävä 2.

Alla olevassa taulukossa on erilaisia vahvuuksia. Etsi ja rastita vahvuudet, joita **haluat oppia lisää**. Kirjoita tyhjiin ruutuihin vahvuuksia, joita haluat oppia.

Olen luova

Osaan harkita

Olen sinnikäs

Osaan asettaa tavoitteita

Olen huumorintajuinen

Olen ystävällinen

Olen rehellinen

Iloitsen uuden oppimisesta

Olen rohkea

Osaan ajatella asioita monesta suunnasta

Osaan hallita tunteitani

Innostun helposti

Minulla on hyvät sosiaaliset taidot

Olen hyvä kaveri

Olen vaatimaton

Olen reilu

Osaan arvioida itseäni

Olen sisukas

Osaan työskennellä ryhmässä

Olen kiitollinen

Osaan ilmaista mielipiteeni

Olen utelias

Omat haaveet ja unelmat

Jokaisella on unelmia elämässään.
Alla muutamia asioita, mistä
voit unelmoida:

- Lomareissu
- Uusi kaveri
- Koulu tai työ
- Oma koti
- Harrastus

Tehtävä 1. Tee oma haavekartta. Voit esimerkiksi leikata lehdistä kuvia, jotka kuvastavat haaveitasi ja unelmiasi. Liimaa kuvat kartongille.

Voit tehdä haavekartan myös piirtämällä tai kirjoittamalla haaveistasi alla olevaan vastauskenttään. Keskustelkaa luokan kanssa erilaisista unelmista. Unelmat ovat jokaisen omia. Kaikista unelmista ei tarvitse kertoa.

Minä oppijana

Voit oppia monella tavalla; näkemällä, kuulemalla ja tekemällä.

Tehtävä 1. Mieti ja kirjoita, miten sinä opit ja mitä tarvitset siihen.

Minkälaisessa ympäristössä opit parhaiten?

Minkälaisia apuvälineitä käytät opiskelussa?

Tehtävä 2. Kuka sinua voi tukea opiskelussa. Rastita sinulle sopivat vaihtoehdot. Onko sinua tukemassa...

Vanhemmat

Opettaja

Huoltaja

Opo

Sisarukset

Kaverit

Ohjaaja

Tulkki

Avustaja

Joku muu?

Tehtävä 3. Mieti ja rastita, missä asioissa ja tilanteissa sinä tarvitset tukea opiskelussa? Alla esimerkkejä.

Lukeminen ja kirjoittaminen

Vuorovaikutus toisten kanssa

Laskeminen, matematiikka

Arjen hallinta, aikatauluissa pysyminen

Keskittyminen

Tehtävien aloittaminen, jatkaminen ja lopettaminen

Asioiden muistaminen

Tarkkuutta vaativat tehtävät

Jännittäminen uusissa tilanteissa, jutteleminen vieraiden ihmisten kanssa

Liikkuminen, kädentaidot

Jossakin muussa

Minulla on oikeus saada tukea

Kun siirryt opiskelemaan toisen asteen koulutukseen, sinulla on oikeus saada tukea ja ohjausta opiskeluun omien tarpeidesi mukaan. Vaikka tarvitset paljon monipuolista tukea ja ohjausta opiskelussa, sinulle on sopivia opiskelupaikkoja. Tällöin puhutaan vaativasta erityisestä tuesta opiskelussa.

Tehtävä 1. Voit selvittää tuen ja ohjauksen tarvetta Ruori-itsearviointilla. Arvioinnin yhteenvetoa voit käyttää apuna opintojen suunnittelussa.

Kaikki oppiminen kannattaa

Aina voit oppia uusia taitoja ja tietoja erilaisissa ympäristöissä ja tilanteissa. Tätä kutsutaan elinikäiseksi oppimiseksi.

TET-jaksot

Yläkoulun aikana sinulla on TET-jaksoja. Se tarkoittaa tutustumista työelämään. Silloin pääset tutustumaan erilaisiin työympäristöihin ja työtehtäviin. Tutustut samalla työelämän pelisääntöihin.

Tehtävä 1. Mieti, mitkä työpaikat sinua kiinnostavat. Käy rohkeasti kysymässä TET-paikkaa sinua kiinnostavasta ympäristöstä. Myös opettaja voi auttaa sinua löytämään TET-paikan.

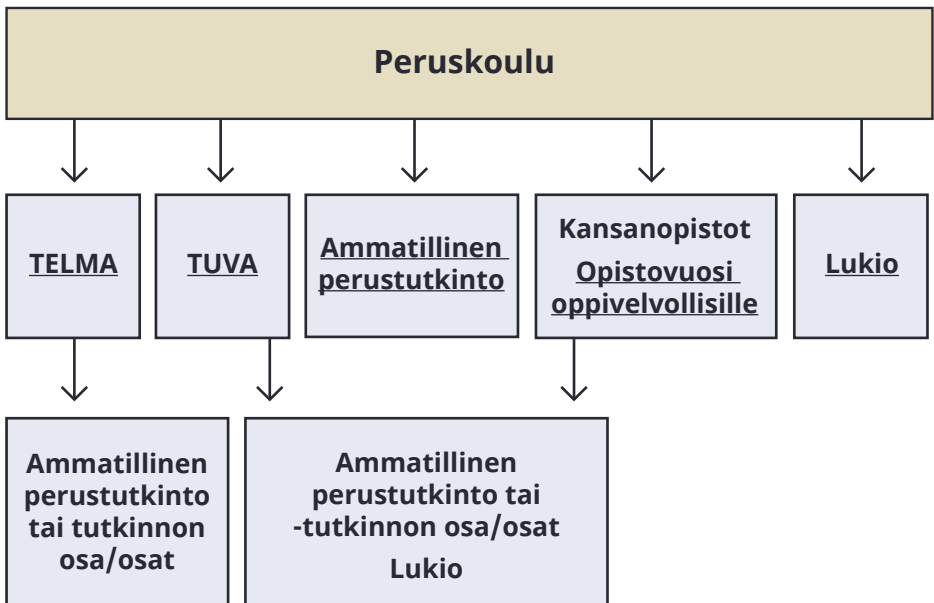
3

Mitä peruskoulun jälkeen?

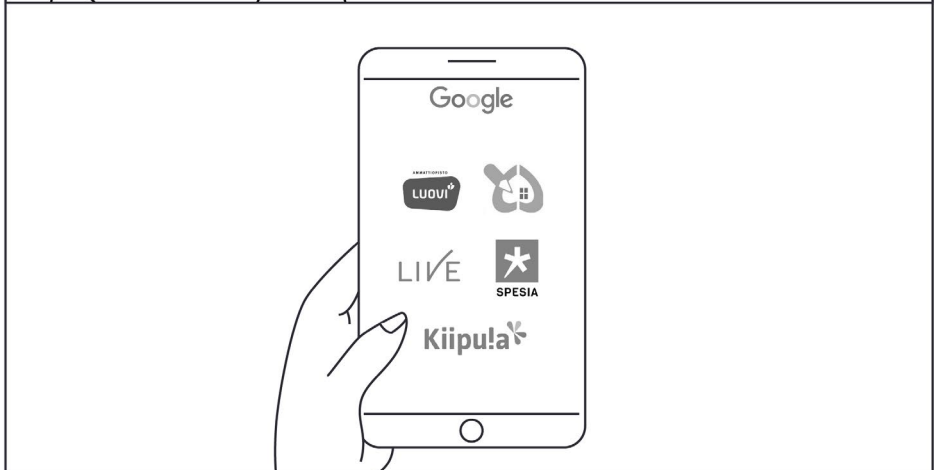
Tässä luvussa kerrotaan, mitä eri mahdollisuuksia sinulla on hakeutuessasi peruskoulusta toiselle asteelle. Luku sisältää videoita ja linkkejä, joista löydät paljon tietoa koulutuksista. Nyt kaikki omat tiedonhakutaidot käyttöön!

Tutustu mahdollisuuksiin

Olet peruskoulusi loppupuolella. Alla näet vaihtoehtoja, joista voit löytää oman tulevaisuuden opintopolkusi. Klikkaa rohkeasti ja tutustu mahdollisuuksiin tarkemmin.

Tiedonhakua ja ohjausta

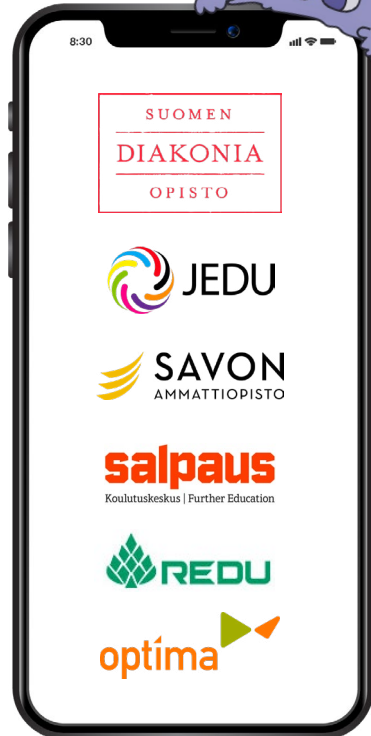
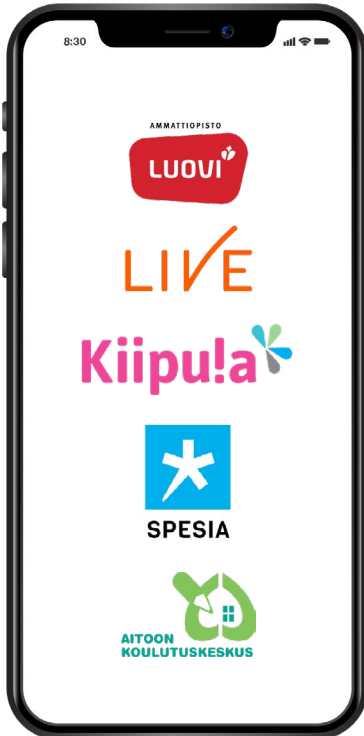
Tehtävä 1. Tiedonhaun tehtävä

- Tutustu TUVAAan ja itseäsi kiinnostavaan ammatilliseen perustutkintoon
- Tutustu TELMAAn
- Tutustu lukio-opintoihin
- Tutustu kansalaisopistojen opistovuosiin

Lisätietoja TUVAAan ja TELMAAn hakeutumisesta löydät tästä videosta.

Linkejä!

Satelliittimalli vaativan erityisen tuen opiskelijalle TELMA -koulutuksessa

TELMA-koulutuksessa opiskelijan voi olla mahdollisuus opiskella myös satelliittimallilla. Satelliittiopiskelu on HOKS:n mukaista tavoitteellista koulutusta, joka toteutetaan yhteistyössä toisen palveluntuottajan kanssa. Koulutus toteutetaan yksilöllisesti suunnitellussa oppimisympäristössä. Satelliittiopiskelu noudattaa TELMA-koulutuksen toteutus-suunnitelmaa.

Oppimisympäristö voi olla esimerkiksi asumisyksikkö tai työ- ja päivätoimintakeskus.

Opintojen aloitus ja oppimisympäristö suunnitellaan yhteistyössä opiskelijan, verkoston, palveluntuottajan ja oppilaitoksen kanssa.

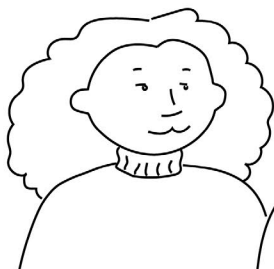
Oppimisympäristö palvelee opiskelijan tarpeita ja tavoitteita.

Satelliittimallin valinta pohjautuu hakijan yksilöllisiin tuen tarpeisiin.

Esimerkiksi opiskelun oikea-aikaisuus, toimintakyky ja oppimisympäristön soveltuvuus.

Satelliittimallin mahdollisuuksista voi kysyä oppilaitokselta.

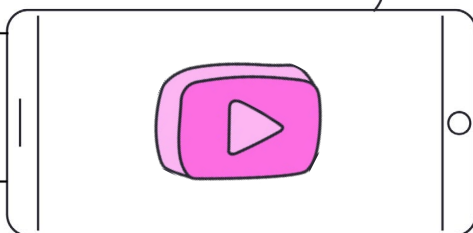
Opon tunti jatkuu:

Koulussa meitä ei ole samalla luokalla kun kahdeksan. Tarvii pienemmän porukan, että pystyn keskittymään. Matikka ja kieletkin on sit yksilöllistetty.

Kuulin teidän keskustelun. Mulla on kans matikka yksilöllistetty enkä tykkää olla isossa porukassa. Siks tehtiin opon kans just tutustumishakemukset Luoviin ja Liveen, jotta mä nään millaista tukea eri koulut tarjoo.

Täällä Luovin sivuilla lukee vaativa erityinen tuki. Voinko mä nyt sit hakee tutustumaan kun emmä tiedä siitä.

Katoppa siinä on se video jos se kertoo vähän lisää.

Jos oot saanut peruskoulussa tukea, sulla on mahdollisuus hakea vaativan erityisen tuen koulutuksiin.

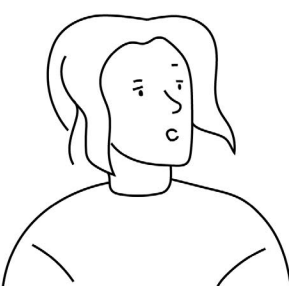
Peruskoulussa saatu erityinen tuki tarkoittaa 2. asteella erityistä tukea tai vaativaa erityistä tukea.

Eri oppilaitokset tarjoavat erilaisia vaihtoehtoja tutustua koulutuksiin. Suosituimpia ovat koulutuskokeilut ja erilaiset tutustumiset.

Spesiassa näyttäis olevan toi autopuoli joka mua on vähän kiinnostanut. Toisaalta en tiää kiinnostaako mua autojen korjaaminen vai ajaminen.. ja kiinnostaako mua se enää parin vuoden päästä.

Koulutuskokeiluun kannattaa mennä niin moneen paikkaa kun pääset. Sehän sulle kertoo onko ala sellainen mitä aatelit. Ja jos et sittenkään tiedä, mihin haet niin hae TUVAA.

No mikä se TUVA sitten on?

Se on tutkintoon valmentava koulutus. Opo sano, että sen aikana on kans mahdollista käydä koulutuskokeiluissa ja miettiä mihin haluaa sit hakea. Siellä samalla treenataan työelämän pelisääntöjä ja mietitään mitä vaatimuksia on toisella asteella opiskelussa. Katoppa taas googlasta.

Tutkinto-
koulutukseen
valmentava
koulutus

TUVA

TARINA: TUVA-OPISKELIJA

1. Miten hakeuduit juuri TUVA- koulutukseen? Kuka sinua auttoi valinnan tekemisessä?

Sain tietää kaveriltani TUVA-opinnoista, joka oli itse sillä hetkellä TUVA-koulutuksessa. Sitten otin puheeksi ysiluokalla opon kanssa asian ja pääsin sitä kautta tutustumaan Aitoon koulutuskeskuksen Hervannan toimipisteen TUVAan.

Opo suositteli että TUVA olisi minulle hyvä paikka ja halusin itsekin valmaan opiskelemaan, koska en tiennyt mihin haluaisinysin jälkeen.

2. Kuvaile valmentavia opintojasi? Miten opinnot sinun mielestäsi auttavat ammatinvalinnassa?

Opiskelu oli mukavaa. Me puhuttiin eri aloista ja siellä pääsi tutustumaan niihin.

3. Missä olet hyvä?

Opiskelen pintakäsittelyalaa ja olen siellä hyvä maalaamisessa.

4. Missä haluaisit vielä kehittyä?

Haluaisin kehittyä sosiaalisissa taidoissa, siinä kuinka voi jutella rohkeasti muille ihmisille.

5. Kerro tulevaisuuden haaveistasi?

Haluan saada ammatin ja että olisi oma perhe.

6. Mitä neuvoja antaisit peruskoululaiselle hakijalle?

Jos et tiedä mille alalle haluaisit ysin jälkeen, niin kannattaa mennä TUVAan.

Koulutuskokeiluista ja tutustumisista saat lisätietoa ja varmuutta oman polkusi löytämiseen ja peruskoulun jälkeisen yhteishaun hakujärjestykseen. Koulutuskokeilussa pääset osallistumaan tunneille ja saat käsityksen, mitä ala vaatii. Samalla varmistut siitä, sopiiko ala sinulle. Tutustumiskäyntejä voi tehdä jo 7.-8. luokan aikana.

Koulutuskokeilut ja tutustumiset poikkeavat eri oppilaitosten välillä ja niistä kannattaa olla suoraan yhteydessä kyseisen oppilaitoksen henkilöstöön. Voit soittaa, laittaa viestiä tai sähköpostia. Useilla oppilaitoksilla on käytössä sosiaalisen median kanavia, esimerkiksi Instagram ja Facebook. Niiden avulla voit tutustua opiskelun arkeen.

TARINA:

AMMATILLINEN PERUSTUTKINTO-OPISKELIJA

1. Miten hakeuduit juuri tähän koulutukseen?

Ensin unelma-ammattini oli lähihoitaja, mutta sen jälkeen löysin kiinteistöalan.

2. Kuka auttoi sinua?

Opettaja ohjasi miettimään eri vaihtoehtoja ja koulutuskokeilujakso auttoi näkemään alaa konkreettisesti. Valmentavan vuoden aikana sai kokeilla eri aloja ja se auttoi valinnassa.

3. Mitä olet päässyt tekemään opinnoissa?

Olen saanut tehdä kiinteistöalan ylläpitotehtäviä ja kaikkea mitä kiinteistöalaan kuuluu. Meillä jokaisen koulutie on yksilöllinen ja saa valita omannäköisen polun!

4. Missä olet hyvä?

Olen hyvä kiinteistöalan yleishyödyllisissä tehtävissä.

5. Missä haluaisit vielä kehittyä?

Koneiden kanssa työskentelystä, esimerkiksi työnnettävän ruohonleikkurin ja lehtipuhaltimen käyttöä haluaisin oppia lisää.

6. Kerro tulevaisuuden haaveistasi?

Haluan oman alan työpaikan ja muutenkin elämän arjen asiat hyvään kuntoon.

7. Millaisia neuvoja haluaisit antaa peruskoululaiselle hakijalle?

Älä hakeudu alalle, jolle kaveri hakee.
Vaan hae alalle, joka itseäsi kiinnostaa!

Lähde kokeilemaan rohkeasti eri aloja! Vain kokeilemalla voit löytää oman jutun! Poistu välillä omalta mukavuusalueeltasi!

Jatko-opinnot, sun juttu!

Peruskoulun opon tunnilla:

Meitsi hakee ammatilliseen erityisoppilaitokseen, kävin koulutuskokeilussa ja koin saavani tarvitsemani tuen opintoihin.

Mä haen yleiselle puolelle, en lähe erityisoppilaitokseen. Uskon pärjääväni tavallisessa amiksessa.

Vai pitäiskö sittenkin laittaa samat kun sulla..
Mä en tunne sieltä erkasta ketään..

**Ole itsekäs! Hae sinne,
minne eniten haluaisit,
ei sinne minne kaverit
hakee!**

**Hae kouluun, josta
saat tarvitsemasi tuen
ja mikä ala sinua eniten
kiinnostaa!**

Erilaiset opintopolut - samat mahdollisuudet

Taneli hakeutui yhteishaussa suoraan ammatilliselle puolelle. Juuso tuli koulutuskokeilun jälkeen siihen tulokseen, että autoala on häntä varten, mutta elämän haasteista johtuen hän kävi ennen ammatilliselle alalle hakeutumista TUVAn.

Taneli

- Ammatillinen oppilaitos
- Ammatillinen perustutkinto

Juuso

- Ammatillinen erityisoppilaitos
- TUVAn
- Ammatillinen perustutkinto

Olisitko arvannu, että ollaan samassa firmassa töissä vaikka lähetettiin niin eri suuntiin?

No en! Luulin ettei erikkaopinnoista työllistytis mihinkään oikeisiin töihin. Sun juttuja kun on kuunneltu niin oisin varmaan päässy erkasta paremmilla papereilla ulos kun mitä mulla nyt on.

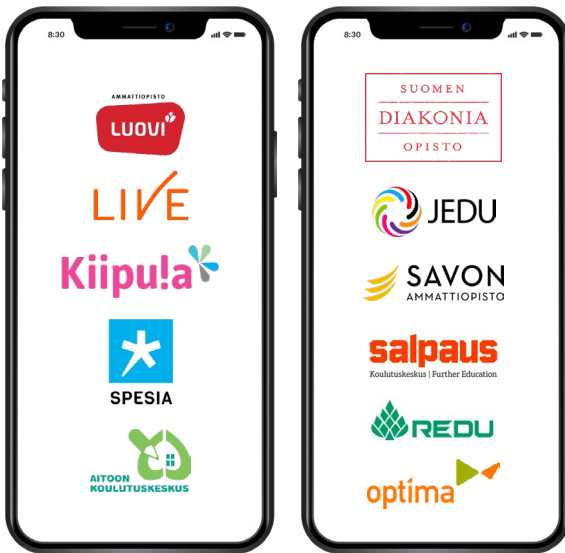
4

Tukea ja ohjausta opiskeluun

Tässä luvussa kerrotaan, millaista on vaativana erityisenä tukena järjestettävä koulutus. Voit opiskella pienemmässä ryhmässä ja tekemällä käytännön työtehtäviä. Saat tukea ja ohjausta opiskeluusi monipuolisesti.

Vaativan erityisen tuen koulutuksia järjestävät oppilaitokset

Koulutuksia järjestävät ammatilliset erityisoppilaitokset sekä yleisistä ammatillisista oppilaitoksista ne, joilla on järjestämislupa vaativan erityisen tuen koulutusten järjestämiseen.

Vaativan erityisen tuen koulutustarjonta

Mitä vaativa erityinen tuki tarkoittikaan?
Tsekkää video

Yksilöllinen opintopolku

Vaativa erityinen tuki tarkoittaa yksilöllisiä opiskelun järjestelyitä sekä monipuolista tukea ja ohjausta. Opiskelu on käytännönläheistä. Oppimista tapahtuu paljon työpaikoilla.

Opiskelijoiden yksilölliset opintopolut tarkoittavat sitä, että opintojen sisältö ja suorittamisen kesto voi vaihdella eri opiskelijoilla.

HOKSissa eli henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa tunnustetaan opiskelijan aiempi osaaminen ja suunnitellaan, millaista osaamista opiskelija tarvitsee sekä miten sitä hankitaan erilaisissa oppimisympäristöissä. Lisäksi HOKSiin kirjataan tuen tarpeet ja niiden toteutus.

Uratarina TELMA-koulutuksesta osa tutkintoon, kiinteistö- ja puhdistuspalvelualan pt (kodinhuoltaja)

Rebekka, 25v.

Muutin Suomeen, kun olin yksivuotias ja kävin Helsingissä peruskoulun. Peruskoulun jälkeen menin suoraan työ- ja toimintakeskukseen, kun täytin kuustoista. Sitten hain kouluun TELMAan. Mulla oli neljä koulupäivää viikossa ja yks työpäivä. Opiskelin kädentaitoja, keittiötöitä, liikuntaa, matikkaa, aamupaloja, siivoustehtäviä ja olin Palmialla kesätöissä siivoamassa. Sain oman kommunikaatiokansion TELMAssa ja se autto mua suomen kielen oppimisessa.

Kävin TELMAN aikana kokeilemassa PUKissa kodinhuoltaja-koulutusta. Hain sinne, koska halusin oppia uusia asioita. Ja pääsin opiskelemaan. Oon tehnyt siellä siivoustehtäviä ja pesulatöitä, pessyt ja viikkannut pyykkejä. Olin Rinne-kodilla harjoittelussa. Pesin pyykkiä ja viikkasin ne kaappiin. Ja siivosin. Siellä siivotaan parin kanssa ja meillä on oma ohjaaja. Oon tykänny siivota, siivousala on mun juttu. Opiskelussa meillä on vahvuusvaris käytössä koko ajan. Mulla on "Varisportfolio" puhelimesta.

Kouluun hakemista ei tarvi jännittää yhtään. Siellä on vaan mukavia ihmisiä. Suosittelen koulua kaikille. Opettajat erityisen mukavia ja niin on valmentajatki. Koulussa on hyvä ja turvallista olla. Haluaisin oppia tekemään vielä siivousliuoksia.

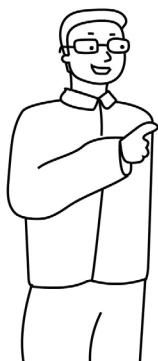
Haaveilen keilailusta ja kotisiivouksesta kaikkien kanssa.

Pienessä ryhmässä opiskelu

Opiskelu tapahtuu yleensä pienemmissä ryhmissä, jolloin tuki ja ohjaus ovat henkilökohtaisempaa. Pienryhmässä opiskelu tarkoittaa ryhmää, missä opiskelee noin 6 -12 opiskelijaa.

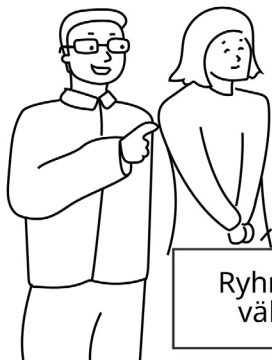
Ensimmäisenä päivänä:

Ammatillinen oppilaitos:

Suurempi ryhmäkoko, ryhmässä opettaja.

Vaativan erityisen tuen koulutusta tarjoava ammatillinen oppilaitos:

Ryhmäkoko pienempi, ryhmässä vähintään opettaja ja ohjaaja.

Minkälaista tukea ja ohjausta voit saada opiskeluun?

Tärkeimpänä tukena opintojesi aikana toimii sinun oma opettajasi. Opettajan lisäksi ryhmässä toimii muuta ohjaushenkilöstöä kuten esimerkiksi ohjaajia ja avustajia. Tukitoimet suunnitellaan aina sinun ja lähiverkostosi kanssa.

Työpaikoilla on aina nimetty työpaikkaohjaaja, joka ohjaa opiskelijaa työpaikan käytännöissä. Työpaikkaohjaaja on ammattinsa taitaja, joka toimii yhteistyössä työelämässä oppimista ohjaavan opettajan ja mahdollisen työhönvalmentajan kanssa.

Opiskelijahuolto
kuuluu jokaiselle

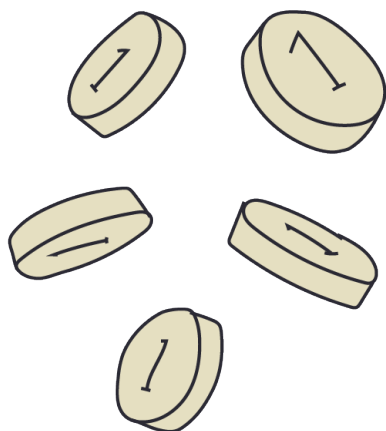
Minkälaisia tukitoimia on olemassa?

Sinulle sopivia tukitoimia mietitään HOKS-keskusteluissa ja ne kirjataan HOKSiin.

Esimerkkejä opiskeluun liittyvistä tukitoimista:

- Apuvälineet, esteetön työskentely-ympäristö
- Kuvalliset ja selkeät työskentelyohjeet
- Lisäohjaus työskentelyn aikana
- Rauhallinen, ennakoitava tai jäsenneily työskentely- ja oppimisympäristö
- Riittävästi aikaa työskentelyyn
- Terveystilanteen erityishuomioiminen (aistipoikkeavuudet ym.)
- Työn aikatauluttaminen ja tauottaminen
- Työskentely työparin kanssa
- Avustajapalvelut
- Opintojen ohjaus
- Opiskelijahuollon tuki
- Tuetun asumisen palvelut
- Työhönvalmentajapalvelut
- Verkostoyhteistyö

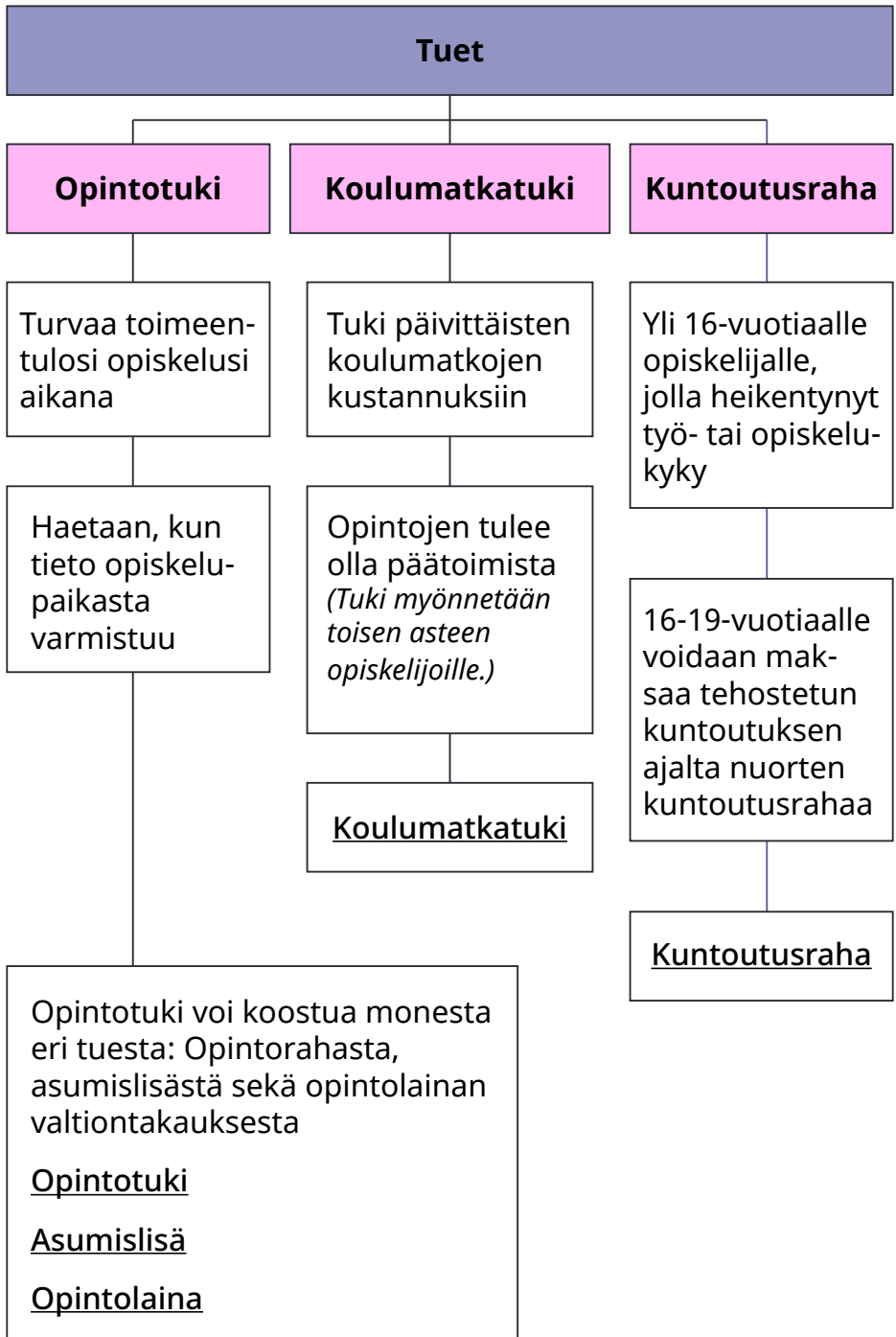

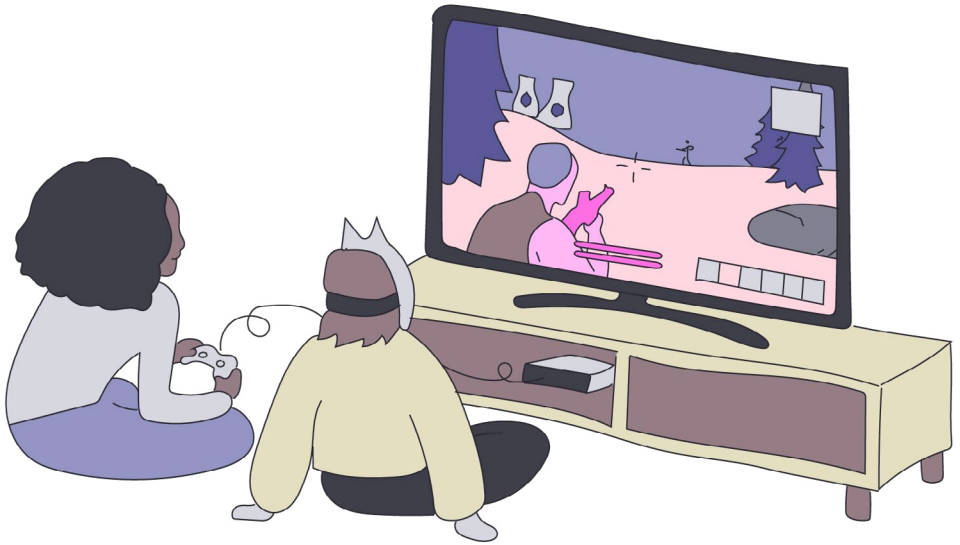
Opintojen rahoitus

Suomessa toisen asteen koulutus on opiskelijalle maksutonta. Oppivelvollisuuden piiriin kuuluville maksuttomia ovat lisäksi opetukseen tarvittavat oppikirjat, materiaalit ja työvälineet. Lisätietoja näistä löydät osoitteesta <https://www.oph.fi/fi/kehittaminen/perustietoa-oppivelvollisuuden-laajentamisesta>.

Muun kuin oppivelvollisuuden piiriin kuuluvan opiskelijan on mahdollista saada opintotukea, johon kuuluvat opintoraha, asumislisä sekä opintolainan valtioneuvoston takaus. Tukea voi saada myös koulumatkoihin. Tuki ei tule automaattisesti, vaan sitä pitää hakea itse. Apua hakemuksen tekemiseen saat [Kelasta](#).

Voit pyytää apua omalta opettajalta, opintoneuvojalta, kuraattorilta tai muulta oppilaitoksessa toimivalta ammattilaiselta.

Asuminen ja vapaa-aika

Osalla oppilaitoksista on opiskelija-asuntoloita. Asuntolassa pääset harjoittelemaan itsenäistä elämää ja arjen taitoja. Asumisen aikana sinua tukee asumisen ohjaajat. Asuntoloissa voi olla yövalvontaa. Asuntolaelämä tukee sosiaalisia taitojasi ja hyvinvointiasi. Vapaa-aikana voit osallistua ohjattuun toimintaan tai voit harrastaa omatoimisesti. Samalla tutustut muihin nuoriin.

Moi! Mites sun päivä koulussa meni?

Ihan ok..
Harmittaa, kun ketään ei vielä tunne. Ja illaks pitäis vielä jotain tekemistä keksiä.

No hei. Meillä on tänään peli-ilta. Lähe mukaan!

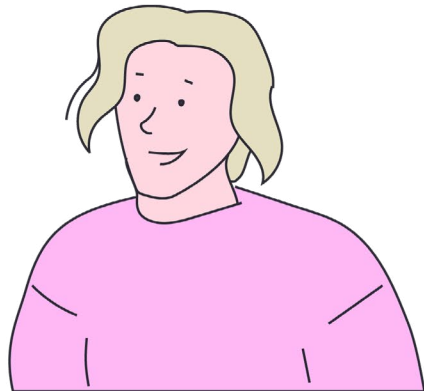
Mikä peli-ilta?
Emmä pelaa mitään.. enkä tunne ketään.

Siellä kyllä tutustuu. Ollaan kerhohuoneella. Ja siellä on paljon muutaki. Voi piirtää, kuunnella musaa tai kokeilla biljardia.

Ihanko tosi?
No ehkä mä voisinki. Näkee samalla muitaki.. Nyt vähä jännittää.

No nyt puhut asiaa. Me ohjaajat kyllä autetaan ja tykkäät varmasti. Siitä tulee kiva ilta!

Kai sitä vois. Mä vähä lepään eka. Ja otan vielä välipalaa, niin jaksaa. En tiennykään, että täällä on tällastaki.

Kavereita, kämppä ja harrastuksia

Tehtäviä. Vastaa alla oleviin kysymyksiin.

1. Mikä (tai mitkä) ammatillinen erityisoppilaitos tarjoaa koulutusta sinun lähialueellasi? Tutustu oppilaitoksen nettisivuihin, hakijan oppaaseen tai esittelyvideoihin.

2. Kenelle vaativana erityisenä tukena järjestettävä opetus on tarkoitettu?

3. Selvitä, missä voit asua opintojesi aikana? Kerro siitä.

4. Miten pääset tutustumaan haluamaasi oppilaitokseen?

5. Keneltä saat apua ja neuvoja, kun opiskelet ammatillisessa erityisoppilaitoksessa?

6. Millä perusteella valitset opiskelupaikan, jonne haet?

7. Näytä näiden kysymysten vastaukset kotona ja kirjoita tähän, mitä he kommentoivat.

5

**Minkälaisilla
valmiuksilla
opiskelemaan
ammattillista
perustutkintoa?**

Mitähän ammattia sitä lähtis opiskelemaan?

Niitähän on ihan älyttömän paljon.

Pitäköhän valinnassa miettiä jotakin erityistä?

Noi on kyllä tärkeitä juttuja.

Joo, mä luulen, että kannattaa ekaks miettiä sitä, että on kiinnostunut alasta. Ja sitten on varmaan tärkeitä selvittää, jos on jotain erityistä, mitä alan opiskelu vaatii.

Mulla ei oo hajuakaan mitä mä lähtisin opiskelemaan.

No, tänään meillä on sopivasti aiheena minkälaisilla valmiuksilla ammatillisten perustutkintojen suorittaminen onnistuu.

Mitkä asiat helpottavat ammatillisen perustutkinnon opiskelua?

Ammatillisessa koulutuksessa luku- ja kirjoitustaito sekä peruslaskutaitojen osaaminen helpottavat opiskeluasi. Ohjeiden noudattaminen ja aikataulujen hahmottaminen ovat tärkeitä asioita oppilaitoksen omissa oppimis-ympäristöissä ja työpaikoilla.

Ammatillisessa koulutuksessa opiskelusta tapahtuu paljon työpaikoilla. Työelämässä oppiminen edellyttää positiivista asennetta, oma-aloitteisuutta ja toimimista työyhteisön jäsenenä. Oma kiinnostus alaa kohtaan vie parhaiten opintoja eteenpäin.

Opiskeluun tarvittavia valmiuksia

Seuraavaksi esitellään kolmella koulutuslallalla tarvittavia **joitakin** valmiuksia. Miettikää yhdessä, minkälaisia muita valmiuksia tarvitaan opiskelussa näillä koulutuslalloilla.

Yhteistä näille kaikille kolmelle koulutuslallalle on, että niissä tarvitaan vuorovaikutustaitoja ja kiinnostusta kehittää omia sosiaalisia taitoja asiakaspalvelussa.

Muista, että tukea ja ohjausta on saatavilla opiskeluun omien tarpeidesi mukaan. Tukimuodoista on kerrottu luvussa 5.

Ravintola- ja cateringalan perustutkinto, kokki

Selvitä, mitä allergioita kannattaa ottaa huomioon, jos ajattelet hakeutua kokiksi.

Linkejä!

Ruokatieto

Maistuva ammatti

Liiketoiminnan perustutkinto, merkonomi

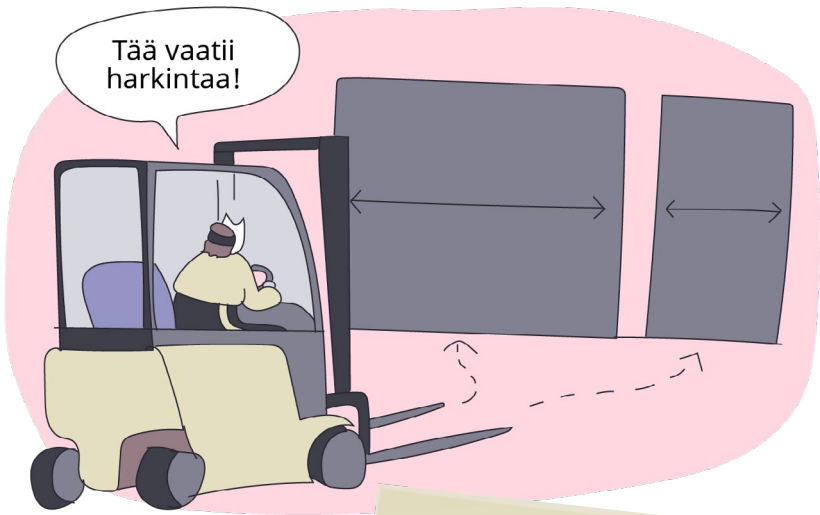
Miten
laskettiin 50 %
alennus näistä
farkuista?

Työmarkkinatori

TAT

Logistiikan perustutkinto

Koulutuksessa auttaa

- Hyvä fyysinen kunto
- Tietotekniset taidot
- Kyky hahmottaa tuotteiden määriä ja kokoja

Logistiikan
perustutkinto,
Kiipulan
ammattiopisto

Erityisen
hyviä
työntekijöitä
- Miika

Olet jo aiemmin pohtinut sinua kiinnostavia koulutusaloja. Nyt on tarkoitus miettiä, minkälaisia valmiuksia tarvitaan sinua kiinnostavien alojen opiskelussa.

Tietoja eri koulutusaloista löydät esimerkiksi:

opintopolku.fi

ammattiosaaja.fi

tat.fi

tyomarkkinatori.fi

ePerusteet-palvelusta löytyvät kaikki opetussuunnitelmien, tutkintojen ja koulutusten perusteet toiselle asteelle, lukioon ja valmentavaan koulutukseen.

eperusteet.opintopolku.fi

Tehtäviä. Tutustu itseäsi kiinnostavaan ammatilliseen perustutkintoon. TET-jaksolla olet voinut huomata, minkälaisessa työympäristössä sinun on mukava toimia ja mitkä asiat sinua kiinnostavat. Kirjoita vastaukset kysymysten alle.

1. Millaisia opiskelun vaatimuksia tuodaan esille sinua kiinnostavasta perustutkinnosta?

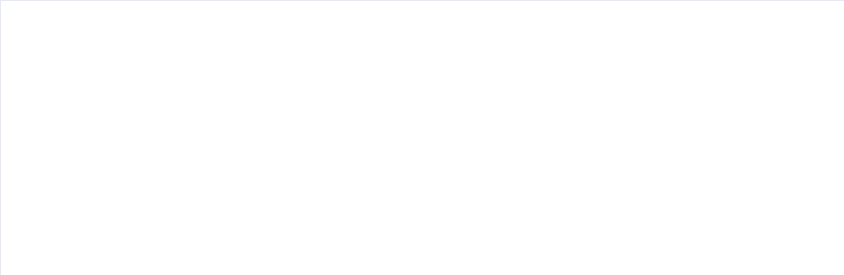
2. Tunnetko ketään sinua kiinnostavan alan työntekijää? Jos tunnet, käy haastattelemassa häntä työnkuvasta ja hänen viihtymisestään ko. työssä. Kirjoita kiinnostavimmat asiat tähän.

3. Etsi netistä uutisia sinua kiinnostavasta perustutkinnosta. Kopioi linkit ja siirrä vastauslaatikkoon.

4. Minkälainen on alan työympäristö?

- Onko työympäristö meluisa / hiljainen?
 - Tapahtuuko työskentely sisätiloissa/ ulkona?
 - Onko työympäristössä paljon erilaisia hajuja?
 - Tapahtuuko työskentely toisten ihmisten keskellä?
-

5. Minkälaisia ovat alan työtehtävät? Mitä asioita liittyy työtehtäviin? Alla joitakin esimerkkejä.

- ihmisten palvelua
 - liikkumista paikasta toiseen
 - keskustelua
 - fyysistä raskasta työtä
 - kädentaitoja
 - erilaisten koneiden käyttöä
 - työtehtävät pitää tehdä nopeasti
 - työtehtävät pitää tehdä hyvin itsenäisesti
-

Käy läpi vastauksesi
yllä oleviin kysymyksiin.

Mitä asioita sinun pitäisi
huomioida hakeutuessasi
kyseiseen koulutukseen?

Vielä muistuttelen, että
ammattillisessa koulutuksessa
sinulla on mahdollisuus saada
erityistä tai vaativaa erityistä
tukea opintoihisi.

Mitä tarkoittaa täsmätyökykyinen?

Kiikaroidaanpa tulevaisuuteen,
kun olet jo opiskelemassa

Mitä oikein
tarkoittaa sana
täsmätyökykyinen?

Siinä on taustalla ajatus
siitä, että jokaisella meistä on
vahvuuksia ja osaamista yksilöl-
lisesti räätälöityihin työtehtäviin.
Täsmätyössä työ ja tekijä kohtaavat.
Kenestäkään meistä ei ole kaikkiin
töihin, mutta kaikista on johonkin
työhön. Niin myös sinustakin!

Erityisen hyviä
työntekijöitä

Yrittäjä-tarina

Oman alansa 21-vuotias Pasi löysi käydessään Aitoon koulutuskeskuksen valmentavan koulutuksen, jolla tutustutaan eri aloihin. Ammatillisen perustutkinnon suorittamiseen meni kolme vuotta ja hän valmistui kiinteistöhoitajaksi. Kahdeksan hengen oppilasryhmä oli pieni ja tiivis, ja työelämässä oppimisen jaksoja suoritettiin lähiseudun yrityksissä.

Pasi asui oppilaitoksen asuntolassa opintojensa ajan. Asuntolassa oppi vastuunkantoa. Asuminen eteni askel kerrallaan, portaittain kohti itsenäisempää elämistä. Se alkoi asuntolasta, jossa on henkilökunta apuna kellon ympäri. Opintojen viimeisen vuoden Pasi asui kevyesti tuetussa rivitaloasunnossa kolmen muun pojan kanssa. He hoitivat vuorotellen yhteiset aamu- ja iltapalat ja huolehtivat asunnon siisteydestä vessanpesusta lähtien.

– Kyllä minä Aitoota muillekin suosittelen. Siellä tutustuu uusiin kavereihin ja oppii kaikkea uutta. Viihdyin tosi hyvin Aitoossa. Meillä oli hyvät opettajat ja paljon myös turvallisuuskoulutusta. Suoritimme esimerkiksi tulityökortin ja työturvallisuuskortin.

Valmistuttuaan Pasi on perustanut Oriveden 4H-yhdistyksen kautta oman 4H-yrityksen Pasin Apu, jonka kautta hän tekee kiinteistötoita.

6

Vinkit

ohjaajalle

Tämä työkirja on tehty Oikeus osata, Nivus-hankkeen toimijoiden yhteistyönä. Työkirja on tehty, jotta jokainen nuori ohjautuisi sopivaan opiskelupaikkaan. Työkirjan tavoitteena on avata ja selkeyttää vaativan erityisen tuen tarvetta ja sen merkitystä. Työkirjassa on kuvattu valmentavien koulutusten ja joidenkin perustutkintojen vaatimuksia ja toteutustapoja.

Työkirjan on tarkoitus tukea oppilasta löytämään oma yksilöllinen koulutuspolkunsä. Työkirjan tehtävät tukevat tätä prosessia. Keskeisenä asiana halutaan kertoa hakijalle, että tukea ja ohjausta on saatavilla vaativana erityisenä tukena järjestettävissä koulutuksissa hänen tarpeet, toiveet ja kokonaistilanne huomioiden.

Työkirjan liitteenä on Totta vai tarua? -väittämiä ja vastaukset niihin. Kortit voi tulostaa ja leikata irti. Oppilaat voivat yksin tai yhdessä etsiä oikeita vastauksia väittämiin. Väittämistä ja vastauksista riittää varmasti keskusteltavaa.

Ohjaava taho: ole rohkeasti yhteydessä vaativan erityisen tuen koulutusten järjestäjiin oppilaidesi/ ohjattavien hakeutumisvaiheessa. Tehdään yhdessä tästä nivelvaiheesta sujuva siirtymä. Oppilaasi voi halutessaan ottaa tämän työkirjan täytettynä mukaan valmentavaan tai tutkintokoulutukseen. Näin siirtyy arvokasta tietoa eteenpäin. Tällä tavalla tuemme yksilöllisiä koulutuspolkuja ja täsmätyöllistymistä tulevaisuudessa.

Tehdään aktiivisesti yhteistyötä, jotta jokainen nuori löytää oman paikkansa!

*Terveisin Oikeus osata,
Nivus-hankkeen toimijat*

Alla joitakin linkkejä eri hankkeissa tuotettuihin materiaaleihin.

[Nivelvaiheohjauksen käsikirja](#) - Laadukkaita jatko-polkuja peruskoulusta toiselle asteelle ja eteenpäin

[Uraohjauksen käsikirja](#) ammatilliseen koulutukseen, mukana hakijoiden ohjaus

[Vetovoimalan ohjausmalli](#) - Hakeutumisvaiheen hyviä käytänteitä tukea tarvitsevan ohjaukseen

**Mitä tää sana
tarkoittaa eli
sanaselitykset**

Ammatillinen erityisoppilaitos

Vaativan erityisen tuen opetus järjestetään ammatillisissa erityisoppilaitoksissa tai erityisryhmissä yleisissä ammattioppilaitoksissa. Opiskelussa huomioidaan opiskelijan yksilölliset tarpeet ja se on työvaltaista.

HOKS

Henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma. Opiskelija laatii opintojensa alussa HOKSin yhdessä opettajansa kanssa. Suunnitelmaa päivitetään opintojen aikana. Siinä tunnustetaan opiskelijan aiempi osaaminen sekä mietitään, millaista osaamista opiskelija tarvitsee ja miten sitä hankitaan eri oppimisympäristöissä. Suunnitelmaan kirjataan myös, mitä ohjaus- ja tukitoimia opiskelija tarvitsee. HOKSin suunnitteluun on mahdollista osallistua myös lähiverkosto sekä kuntouttava tah.

Koulutuskokeilu

Koulutuskokeilu voi sopia sinulle, jos sinulla on sairauden tai vamman vuoksi erityisiä vaikeuksia koulutusalan valinnassa. Samalla voit varmistaa, että suunnittelemasi koulutus sopii sinulle. Kokeilun aikana kartoitetaan tuen tarpeitasi.

Ohjaaja

Ohjaaja työskentelee opettajan työparina valmentavissa ja ammatillisissa koulutuksissa.

Oppimisympäristö

Oppimisympäristöillä tarkoitetaan tiloja ja paikkoja sekä yhteisöjä ja toimintakäytäntöjä, joissa opiskelu ja oppiminen tapahtuvat (koulu, työpaikka, koti, digitaalinen). Ammatillisessa koulutuksessa opiskelija voi hankkia osaamista erilaisissa oppimisympäristöissä ja joustavasti niitä yhdistellen. Työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävää koulutusta kutsutaan työelämässä oppimiseksi.

OPVA-opinnot

OPVA-opinnot ovat opiskeluvaihtoehtoja tukevia opintoja. Ne ovat tarkoitettu opiskelijoille, joiden perustaidoissa on vielä puutteita. Opinnot suunnitellaan yksilöllisesti ja kestävät enintään kuusi kuukautta.

Osaamispiste

Tutkinnon osille on määrätty osaamispisteet. Ne kuvaavat, kuinka kattavaa, vaikeaa ja merkittävää tutkinnon osan osaaminen on suhteessa koko tutkinnon ammattitaitovaatimukseen ja osaamistavoitteisiin. Osaamispisteet eivät kuvaa tutkinnon osan opiskeluun tarvittavaa aikaa eivätkä opetuksen määrää.

TELMA

Työhön ja itsenäiseen elämään valmentava koulutus. TELMA-koulutus antaa valmiuksia hyvään ja toimintakyvyn mukaiseen itsenäiseen elämään.

TUVA

Tutkintokoulutukseen valmentava koulutus. Se on suunnattu sekä oppivelvollisille että aikuisille, jotka tarvitsevat valmiuksia ja/tai ohjauksellista tukea siirtyäkseen lukiokoulutukseen tai ammatilliseen koulutukseen.

Täsmätyökykyinen

Henkilö, jolle räätälöidään yksilölliset työtehtävät, jolloin työ ja tekijä kohtaavat. Täsmätyössä huomioidaan henkilön omat vahvuudet ja osaaminen. Kun työtehtävät ovat määritelty täsmällisesti työkykyyn sopivaksi, osatyökykyinen on täystyökykyinen kyseisessä tehtävässä. Tässä korostuu ajatus siitä, että kaikista on johonkin työhön.

Vaativa erityinen tuki

Jos tarvitset laaja-alaista ja monipuolista erityistä tukea vaikeiden oppimisvaikeuksien, vaikean vamman tai sairauden takia, voit hakea vaativana erityisenä tukena järjestettävään ammatilliseen koulutukseen.

YTO-opinnot:

Yhteiset tutkinnon osat ovat opintoja, jotka sisältyvät kaikkiin ammatillisiin perustutkintoihin. Niillä vahvistetaan työssä ja elämässä tarvittavia perustaitoja sekä valmiuksia jatko-opintoihin ja elinikäiseen oppimiseen. Yhteisten tutkinnon osien laajuus on 35 osaamispistettä (osp).

Väittämät

Väittäjä

TELMA on toisen asteen valmentavaa koulutusta.

Voin suorittaa oppivelvollisuuteni myös kansanopistossa, jos löydän minua kiinnostavan linjan.

En löytänyt minua kiinnostavaa koulutusta, ei just nyt jaksakaan opiskella. Voisin pitää välivuoden ja tehdä vaikka töitä, jos löytäisin sitä kautta sopivan alan, mihin haluan hakeutua.

Tämä koulu ei oo mun juttu. Voin erota ja miettiä kotona, mitä haluan.

Totta vai tarua?

Totta. TELMA eli työhön ja itsenäiseen elämään valmentava koulutus, on toisen asteen koulutus, jossa voit suorittaa oppivelvollisuuden.

Totta. Voit suorittaa oppivelvollisuutesi myös opiskelemalla kansanopistossa.

Tarua. Oppivelvollisena et voi pitää enää väli-vuotta, vaan sinun täytyy hakeutua jatko-opintoihin ammatilliseen oppilaitokseen, lukioon tai kansanopistoon. Jos et tiedä mikä sinua kiinnostaa, kannattaa hakeutua TUVAlle.

Tarua. Olet oppivelvollinen ja tarvitset uuden opiskelupaikan, missä suoritat oppivelvollisuuttasi ennen kuin voit erota opinnoistasi.

Väittäjä

Vain yleisessä ammattio-
pilaitoksessa voin oppia
kaikki asiat.

HOKS tehdään vain
vaativan erityisen tuen
opiskelijoille.

Yleisen puolen oppilaitok-
sista pääsen paremmin
työelämässä oppimaan
koulutussopimuksella.

Totta vai tarua?

Tarua. Aivan samat asiat
on mahdollista oppia
myös ammatillisessa
erityisoppilaitoksessa.

Tarua. Henkilö-
kohtaistaminen on
opiskelijan, koulutuksen
järjestäjän ja työpaikan
toimijoiden yhteistyötä.
Henkilökohtaistamisesta
vastaa koulutuksen
järjestäjä. HOKS eli hen-
kilökohtainen osaamisen
kehittämissuunnitelma
tehdään jokaiselle
ammatillisen koulutuk-
sen opiskelijalle.

Tarua. Samalla tavalla
se on mahdollista
kaikista ammatilli-
sista oppilaitoksista.
Vaativan erityisen tuen
koulutuksissa koulutus-
sopimuksella tapahtuva
työelämässä oppiminen
tapahtuu yksilöllisen
aikataulun mukaan.

Väittäjä

Ammatillisessa erityisoppilaitoksessa opiskelu on helpompaa.

Vaativan erityisen tuen koulutuksissa opiskelee vain vammaisia.

Tutkintotodistus on erilainen yleisen puolen ammatillisesta koulutuksesta kuin vaativan erityisen tuen koulutuksesta.

Totta vai tarua?

Totta. Opiskelua saat-
taa sinusta tuntua
helpommalta, koska saat
enemmän tukea ja ryh-
mäkoot ovat pienempiä.

Tarua. Koulutuksen-
ja tutkinnonperusteet,
sekä vaatimukset
ovat valtakunnalliset.
Eli ne ovat samat kou-
lutuksen järjestäjästä
huolimatta.

Tarua. Jokaisella on yksi-
löllinen tuen tarve.

Tarua. Se on samanlai-
nen, mutta koulutuksen
järjestäjä tietenkin näkyy
todistuksessa.

Väittäjä

Minulla on mahdollista saada opintoihini ohjausta jo perusopetuksessa toisen asteen opinto-ohjaajilta ja muilta toimijoilta.

TUVAstani voin hakeutua lukioon.

Koulutuskokeilut ovat ihan turhia.

Totta vai tarua?

Totta. Sinun on jo perusopetuksessa mahdollista olla oman oposi kanssa yhteydessä toisen asteen opinto-ohjaajiin. Näin saat uraohjausta toisen asteen opinto-ohjaajalta jo perusopetuksen aikana.

Totta. Sinun on mahdollista hakeutua TUVAn jälkeen tai sen aikana lukioon. TUVAstani voit hakeutua myös ammatilliseen koulutukseen.

Tarua. Koulutuskokeilut vahvistavat sinua hakuvainnoissasi. Vaikka tietäisit mihin haet, koulutuskokeilut auttavat sinua päättämään esimerkiksi hakujärjestyksestä.

Väittäjä

Tuo TUVAn on vain turha välivaihe.

Perusopetuksen jälkeisen koulutuksen (lukio, ammatilliset erityisoppilaitokset ja ammatilliset oppilaitokset) yhteishaku tapahtuu sivustolta www.opintopolku.fi

Voin suorittaa TELMAssa tutkinnon osan.

Totta vai tarua?

Tarua. TUVAn aikana sinulla on mahdollisuus tutustua ja kokeilla erilaisia koulutusvaihtoehtoja sekä vahvistaa jo olemassa olevaa osaamistasi laaja-alaisesti.

Totta. Kaikkiin näihin haetaan opintopolku.fi kautta helmi-maaliskuussa. Myös jatkuvan haun kautta voit hakeutua opiskelemaan ammatilliseen koulutukseen esimerkiksi TUVAn aikana.

Totta. TELMAssa voit suorittaa tutkinnon osan.